

ТИПИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Сучасний рівень менеджменту передбачає, що важелями управлінської діяльності є організаційна культура різного типу, а не лише процеси, люди, діяльність тощо. Тому оволодіння новими управлінськими технологіями неможливе без освоєння основ організаційно-культурного підходу, що дає комплексне розуміння процесів еволюції і функціонування різних організацій з урахуванням глибинних механізмів поведінки людей у багатофункціональних, динамічно змінних контекстах.

Організаційна культура – це система загальноприйнятих в організації уявлень і підходів до ведення справи, до форм стосунків і досягнення результатів діяльності, що відрізняють цю організацію від інших.

Вважаємо, що сучасні керівники повинні розглядати культуру своєї організації як стратегічний інструмент, що дає змогу орієнтувати всі підрозділи та окремих осіб на загальні цілі, мобілізувати ініціативу співробітників і полегшити продуктивне спілкування між ними. Вони повинні намагатися створити власну культуру для організації так, щоб усі працівники розуміли і дотримувались її.

Важливим у розумінні культури є поняття «тип організаційної культури», що уособлює собою певні усталені типові системи відносин і цінностей, сформовані всередині організації протягом достатньо тривалого часу їхнього функціонування. Сьогодні є достатньо прикладів з окреслення різних типів культур організацій.

Зокрема, Дон Гелрїгел та колеги у книзі «Організаційна поведінка» (1998) виділяють такі типи організаційної культури: бейсбольна команда, клуб, академія, фортеця.

Бейсбольна команда – це така культура організації, в якій працівникам платять за конкретно виконану роботу. Вона приваблює підприємців, новаторів і взагалі тих, хто здатен на ризик. У таких організаціях працівники отримують значні прибутки чи інші матеріальні винагороди, користуючись при цьому значною свободою. Працівники тут зазвичай вважають себе вільними агентами, часто змінюючи місце роботи, де або більша винагорода, або ж більше свободи. До такого типу культури належать рекламні агентства, біотехнологічні фірми, інвестиційні банки, юридичні фірми, а також фірми з розробки програмного забезпечення комп'ютерів.

Клуб – це організації з такою культурою, в яких цінують вік і досвід. Тут винагороджують ветеранів і забезпечують їм стабільне й надійне працевлаштування. Винагороджують також відданість, вірність зобов'язанням. Працівники цих організацій зазвичай спочатку виконують різноманітну роботу, поступово піднімаючись щаблями службової ієрархії. Швидке просування наверх-нетипове. Працівники часто починають молодими і працюють по 35–40 років. До організацій з культурою «клуб» належать більшість комерційних банків, авіапідприємства, урядові і військові організації, вищі навчальні заклади.

В організаціях типу «академія» готують фахівців з чітко визначеними функціями у напрямку набуття знань, високого професіоналізму, розвитку інтелекту. Така культура більше апелює до тих, хто наполегливо, поступово опановує висоти майстерності. До такої культури належать багато фірм споживчих товарів, фармацевтичні компанії, компанії, які продають електроніку та інше офісне обладнання. Прикладами таких організацій є «Coca-Cola», «Procter & Gamble», «IBM» та ін.

Фортеця. Така організаційна культура пов'язана здебільшого зі сферою послуг. Організації такого типу практично не надають гарантій працевлаштування, в них важко отримати винагороду за сумлінно виконану роботу. Такі організації зазвичай періодично або скорочують кількість працівників, або реорганізуються. Вони розраховують на осіб, яких задовольняє періодичне працевлаштування без можливостей професійного зростання та гарантій постійного заробітку. До такої культури належать організації, що діють у лісовій та деревообробній галузі, газові та нафтові компанії, великі роздрібні магазини, а також текстильні фірми.

Зрозуміло, що виявити організаційну культуру в її «чистому» вигляді сьогодні досить важко. Організаційна культура – це здебільшого суміш різних типів та їхніх комбінацій. Культура організації може змінюватися з часом. Наприклад, «Apple Computer» розпочинала з бейсбольного клубу, а нині – це організація академічної культури.